

Näsilinnan taistelu

Opettaja, tervetuloa tutustumaan *Näsilinnan taisteluun* tampere1918.fi-sivustolle! Taistelu Näsilinnasta oli Tampereen taisteluiden tärkeimpiä tapahtumia Suomen sisällissodassa keväällä 1918. Valkoisten armeija valtasi punaisten hallussa olleen Tampereen kaupunkialueen 3.–6. huhtikuuta 1918. Yksi Tampereen valtauksen tunnetuimmista taisteluista käytiin Näsilinnan hallinnasta. Näsilinna oli strategisesti merkittävä, sillä se sijaitsi Suomen päärautatien vieressä Näsinkalliolla. Punaiset pitivät Näsinkalliota hallussaan ja olivat tuoneet sinne tykkejä. Animaatioissa valitaan, kummalta puolelta taistelu halutaan kokea.

Tehtävät sopivat parhaiten HI 3 *Itsenäisen Suomen historia*- moduuliin, mutta myös muiden oppiaineiden, kuten englannin opiskeluun. HI 3- moduulin tavoitteita ovat Suomen muotoutumisen ymmärtäminen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan. Keskeisenä sisältöalueena moduulissa on mainittu sisällissota. (LOPS, 2019.)

Näsilinnan taistelu- tehtävissä on animaatioihin liittyviä tehtäväosiota, mutta myös tiedonhakuja harjoittavia osioita. Vastaukset ovat suuntaa antavia ja ne on merkitty vihreällä.

Tehtävät

Ennen animaatiota

- 1) **Tiedonhaku:** Milloin Suomen sisällissota käytiin ja miksi sisällissota syttyi?

Sisällissota käytiin 27.1.-15.5.1918.

Sisällissodan syttymiseen oli monta syytä, mm. yhteiskunnan eriarvoisuus (esimerkiksi äänioikeus) ja luokkaerot. Sisällissota oli osa ensimmäistä maailmansotaa, joka muutti Euroopan karttaa. Suomi oli jakaantunut yhteiskunnallisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti. Yleistä järjestyksenpitovelvollisuutta ei ollut Venäjän keisarin kukistumisen myötä, minkä vuoksi eri yhteiskuntaluokat alkoivat perustaa omia kaartejaan, jotka ottivat aseellisesti yhteen loppuvuonna 1917. Suomi itsenäistyi joulukuussa 1917, ja tilanne aiheutti poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen kriisin maassa, sekä johti lopulta koko suomalaisen yhteiskunnan hajoamiseen, kun sisällissota alkoi 27. tammikuuta vuonna 1918.

- 2) **Tiedonhaku:** Keitä olivat punaiset ja valkoiset?

Punaiset olivat pääasiassa kaupunkien tehdastyöläisiä sekä maaseudun köyhää, tilatonta väestöä, torppareita eli vuokratilajelijöitä ja talonpoikia, jotka olivat luotettavia työväenliikkeen ja ammattiliittojen aktiiveja. Suuri osa heistä kuului työväen järjestyskaarteihin, joita alettiin perustaa lokakuussa 1917, kun yleistä järjestyksenpitovoimaa ei valtion puolesta ollut. Työväenkaarteilla oli yleisen järjestyksen ylläpitoon tähtäävä rooli, mutta tavoitteena oli myös turvata vasemmiston valta-asema. Työväenliikkeen radikaalimmat ainekset alkoivat nimittää kaarteja punakaarteiksi.

Naiset toimivat punakaartissa yleensä sairaanhoito- ja huoltotehtävissä. Keväällä 1918 perustettiin myös kaksi aseellista naiskomppaniaa. Niissä oli yhteensä vajaa 300 naista.

Sisällissodan alettua punakaartien keskusjohto toimi varsin heikosti. Pätevien kouluttajien puuttuessa kaartilaiden koulutus oli heikkoa. Punakaartin päämaja sijaitsi Helsingissä, mutta punaisten tärkeitä keskuksia olivat Tampere, Kotka ja Viipuri. Tampereen punakaartiin liittyi vähintään 6000 miestä ja naista, jotka olivat teollisuustyöntekijöitä, ammattityöläisiä tai käsityöläisiä. Kaarti otti Tampereella vallan käsiinsä 28.1.1918 eli heti sodan alettua.

Valkoiset eli porvarien suojeluskunnat olivat osa valkoista armeijaa. Aktiiviset konservatiivit ja porvarit alkoivat perustaa suojeluskuntia eri syistä ympäri maata kesällä 1917. Punaisten vahvalla kannatusalueella, Tampereella ja sen ympäristössä, suojeluskuntien perustaminen oli vaikeaa. Loppuvuodesta suojeluskunnat alkoivat yhdistyä samojen tavoitteiden taakse: jäljelle jäänyt venäläinen sotaväki haluttiin poistaa Suomesta, punakaarteja haluttiin kontrolloida ja myös yleisen järjestyksen palauttaminen kuului valkoisten tavoitteisiin. Yhteistyö saatiin toimimaan kuitenkin vasta sisällissodan alettua. Suojeluskuntien hajanainen omatoimisuus tammikuussa 1918 oli eräs sodan syttymiseen johtanut tekijä.

Suojeluskuntien lisäksi valkoiseen armeijaan värvättiin joukkoja, ja otettiin käyttöön asevelvollisuus, jotta miehiä saatiin tarpeeksi. Merkittävän osan valkoisen armeijan johtamisosaamisesta muodostivat Saksassa koulutetut vapaaehtoiset jääkärit, jotka ottivat osaa sisällissotaan helmikuussa 1918. Valkoisen armeijan johtaja oli kenraali Mannerheim, joka oli palvellut aikanaan Venäjän armeijassa.

3) **Tiedonhaku:** Miksi Suomen sisällissotaa voi sanoa amatöörien sodaksi?

Sekä punaiset että valkoiset joutuivat lähettämään rintamalle huonosti varustettuja ja heikosti koulutettuja joukkoja. Monet taistelivat siviilivaatteissaan ja vain harva oli saanut varsinaista koulutusta sodankäyntiä varten. Myös lapsisotilaita taisteli sekä punaisten että valkoisten puolella. Varsinaista sotastrategiaa ei käytännössä ollut, eikä toiminta ollut organisoitua. Myös huolto toimi heikosti, mikä vaikeutti joukkojen etenemistä.

Aseet olivat kuitenkin nykyaikaisia. Punaiset saivat aseensa venäläisiltä, ja valkoiset puolestaan takavarikoivat aseita punaisilta ja myöhemmin saivat niitä lisää saksalaisilta. Konekiväärit ja venäläisten aiemmin maahantuomat tykit ratkaisivat monta taistelua. Tärkeässä roolissa olivat myös punaisten panssarijunat, sillä taistelut käytiin maanteiden ja erityisesti rautateiden läheisyydessä. Ilmatoimintaakin oli, sillä joukkojen käytössä oli myös lentokoneita, mutta niitä käytettiin pikemminkin lentolehtisten jakamiseen ja tiedustelutoimintaan kuin pommituslentoihin.

4) **Tiedonhaku:** Mikä rakennus Näsilinna on nykyään? Kuka sen on rakennuttanut ja milloin?

Näsilinna oli alkuperäiseltä nimeltään Milavida. Sen rakennutti Peter von Nottbeck perheensä kodiksi: palatsi valmistui 1899. Vuonna 1905 Tampereen kaupunki osti Milavidan, mutta vaihtoi sen nimeksi Näsilinna, jolloin myös lähikatujen nimiä muutettiin. Museo Milavida aloitti toimintansa Milavidassa vuonna 2015.

Animaatio

Valitse näkökulmasi: punaiset

1. Kuinka kauan sisällissota oli kestänyt Tampereen taisteluiden alkaessa?
Sodittu oli noin kaksi kuukautta.
2. Mitä Näsilinnassa toimi sisällissodan aikana?
Hämeen museo, sodan aikana Punaisen ristin sairaala.
3. Kuka johti valkoisia Näsilinnan valtauksessa?
Yliluutnantti Gunnar Melin.
4. Mitkä olivat punaisten tärkeitä aseita Näsilinnaa takaisin vallatessa?
Konekiväärit, tykistö ja erityisesti panssarijuna.
5. Miksi rautatie oli tärkeä?
Sillä pystyi liikkumaan punaisten pelottavin ase, panssarijuna, jollaisia valkoisilla ei ollut.
6. Miksi Näsilinnassa punaisten ja valkoisten kommunikointi oli haastavaa?
Valkoiset asevelvolliset puhuivat pääasiassa ruotsia, punaiset suomea.
7. Mitä punaisten puolustukselle tapahtuu Näsilinnan taistelun jälkeen?
Punaisten puolustus luhistui nopeasti ympäri kaupunkia.

Valitse näkökulmasi: valkoiset

1. Milloin hyökkäys Tampereelle alkoi?
Huhtikuun 3. päivä alkoi hyökkäys kohti kaupunkia.
2. Kuka johti valkoisia Näsilinnan valtauksessa?
Yliluutnantti Gunnar Melin.
3. Mitä Näsilinnassa toimi sisällissodan aikana?
Hämeen museo, sodan aikana Punaisen ristin sairaala.
4. Mitä tunnusta Näsilinnaan hyökkäivät valkoiset käyttivät?
Havunoksa hatussa valkoisen käsivarsinauhan sijaan.
5. Kuka oli Oskar Nordling?
Valkoinen sotamies, joka haavoittui omien tulituksessa. Hänen jalkansa piti amputoida ja se päättyi hevosten hautausmaalle. Nordlingin veritahroja imeytyi parkettiin, jossa ne näkyvät vielä nykyäänkin.
6. Mitä reittiä Melinin joukot pakenivat?
Pajasaaren kohdalta Näsijärven jäätä pitkin (kohti Naistenlahtea).
7. Miten Tampereen taistelu päättyi?
Valkoiset saivat Näsilinnan haltuunsa ja miehittivät Tampereen.